

SKIRTINGAI PRIIMA IR APDOROJA INFORMACIJĄ – SKIRTINGAI MOKOSI (mokymosi technologijos pagal mokymosi stilius)

Skiriami trys pagrindiniai informacijos priėmimo bei tvarkymo būdai: **vizualinis, audialinis ir kinestezinis**. Žmonės skirtingai priima bei apdoroja informaciją, ir pagal tai galima išskirti atitinkamus mokymosi stilius.

Vizualinis informacijos priėmimo ir tvarkymo būdas ir jį atitinkantis mokymosi stilius

Mokymasis stebint, matant (angl. *learn through seeing...*)

Pasak A. Smith (1999), **vizualai** turi labai gerą vaizdinę atmintį ir gali joje atkurti net prieš keletą metų matytas scenas, objektus bei veidus. Informaciją jie geriausiai suvokia ir įsimena, kai ją mato, todėl *jiems patinka, kai informacija pateikiama vaizdžiai: naudojant grafikus, schemas, plakatus, minčių žemėlapius, išryškinant esminius žodžius*.

Vizualai taiko vaizdinę ortografijos strategiją, t. y. tardami žodžius, mato juos bei jų sudėtines dalis. Norėdami suprasti informaciją, vizualai būtinai turi ją pamatyti. Kai užduotys, nurodymai yra tik pasakomi, šio tipo žmonės patiria sunkumų: neprisimena ar klaidingai ją supranta. *Vizualinio informacijos priėmimo ir tvarkymo tipo žmonėms geriausia sėdėti klasės priekyje* (taip pat ir kine, teatre, sporto varžybose), kad galėtų netrukdomi matyti, kas yra rodoma, kad matytų mokytojo kūno kalbą, jo veido išraišką, net kitų mokinių galvos gali jiems būti vizualiniu trukdžiu. *Kadangi vizualinio informacijos priėmimo ir tvarkymo tipo žmonės mąsto vaizdais, to jiems reikia geresniam pamokos turinio supratimui*.

Vizualai dažniausiai kalba greitai, pakeltu tonu, naudoja daug nurodančiųjų gestų, ore braižo schemas, pasakodami jie dažniausiai naudoja žodžius, apibūdinančius išvaizdą, aplinką (kaip kas nors atrodė). *Skaitydami jie įsivaizduoja (vaizduotėje mato) tai, ką perskaitė ir taip įsidėmi, supranta. Net mokyti žodžius jiems geriau sekasi, kai susikuria žodį atitinkantį vaizdą*.

Klausydamiesi pasakojimo, aiškinimo, dalyvaudami klasės diskusijoje, *jie linkę užsirašinėti, pasižymėti detales ir pan., tam, kad geriau suvoktų informaciją. Dauguma vizualų mėgsta mokyti vieni*.

Vizualinio informacijos priėmimo ir tvarkymo tipo žmonės dažnai vartoja „vizualinius“ teiginius:

- ◆ „*pasirodo, tu buvai teisus*“,
- ◆ „*ateitis atrodo miglota*“,
- ◆ „*ar aš pakankamai aiškiai tai atskleidžiau*“,
- ◆ „*matau šviesą tunelio gale*“,
- ◆ „*pažvelk į tai iš mūsų perspektyvos*“,

- ◆ „*pažvelkime į tai*“,
- ◆ „*matai, viskas gerai*“,
- ◆ „*aš tau parodysiu (nupiešiu, užrašysiu)*“,
- ◆ „*niekad nepamiršiu to veido (vietos)*“,
- ◆ „*tai atrodo gerai*“
- ◆ „*(ne)galiu įsivaizduoti*“ ir pan.

Kokios vizualų stiprybės?

- ◆ Gerai prisimena, ką perskaitė ir parašė;
- ◆ Jiems patinka vaizdiniai pristatymai (pateiktys);
- ◆ Patinka rengti ir stebėti pateiktis;
- ◆ Gerai prisimena lenteles, diagramas, žemėlapius;
- ◆ Mėgsta fotografijas, iliustracijas;
- ◆ Patinka puošti ir tvarkyti aplinką, kurioje mokosi;
- ◆ Pastebi aplinkos elementus klasėje ar kitoje erdvėje;
- ◆ Instrukcijas, nurodymus, užduotis geriau supranta pateiktas raštu;

- ◆ Dažnai būna geri rašytojai;
- ◆ Rašydami daro mažai rašybos klaidų (geriau įsimena, kaip žodis yra parašytas, o ne kaip jis skamba);
- ◆ Gali nustebinti puikia fotografine atmintimi;
- ◆ Gali prisiminti informacijos vietą lape (kaip buvo išdėstyta);
- ◆ Mokosi struktūruotai, organizuotai (pvz.: mokantis istoriją labai pravartu matyti „Laiko juostą“);
- ◆ Turi gerą orientaciją erdvėje: greitai randa kelią pagal žemėlapi (ar tiesiog intuityviai žino reikiamą kryptį); retai pasiklysta;
- ◆ Mėgsta piešti, spalvinti, kopijuoti;
- ◆ Moka (intuityviai) derinti spalvas (todėl dažniausiai jų rūbai suderinti);
- ◆ Dažniausiai yra švarūs ir tvarkingi (patys ir aplinka aplink juos).

Kokios vizualų silpnosios pusės?

- ◆ Vargina ilgos nuobodžios paskaitos, pamokos, kuriose daug pasakojama;
- ◆ Ilgai klausydamiesi pameta mintį, todėl dažnai prašo pakartoti;
- ◆ Dėmesį blaško, jei kas nors užstoja kalbantįjį ir jie negali matyti jo veido, stebėti kūno kalbos.

Kaip mokyti ir mokytis? R. Neuburg ir V. Harris (2003) pateikia **patarimų**, kaip reikėtų mokyti skirtingų tipų žmonėms. Jei *dominuoja vizualinis informacijos priėmimo būdas*, rekomenduojama:

VIZUALAMS TINKAMI MOKYMOŠI/ DARBO BŪDAI

- ✎ Diagramų, grafikų studijavimas ir braižymas;
- ✎ Fotografijų, iliustracijų peržiūra;
- ✎ Stendų, plakatų rengimas;
- ✎ Spalvinimas;
- ✎ Koliažų rengimas;
- ✎ Rašymas (esė, laišakai, rašiniai, tekstų analizės);
- ✎ Skaitymas (knygos, žurnalai, laikraščiai);
- ✎ Pristatymų rengimas;
- ✎ Filmo kūrimas ir peržiūra;
- ✎ Kryžiažodžiai;
- ✎ Dėlionės;
- ✎ Žemėlapių studijavimas;
- ✎ Darbas su kontūriniais žemėlapiais;
- ✎ Mokomųjų kortelių rengimas;
- ✎ Pateiktys (kūrimas ir peržiūra).

MOKINIAMS (kaip mokyti)

- ✎ Piešti su mokomąja medžiaga susijusius paveikslėlius, schemas, lentelės, minčių žemėlapius, grafikus ir pan.;
- ✎ Pabraukti svarbiausius dalykus, naudojant spalvas bei skirtingus šriftus.
- ✎ Kurti plakatus;
- ✎ Žymėtis paraštėse; daryti užrašus, pasibraukti, pasižymėti;
- ✎ Atidžiai sekti nuorodas po piešiniais, paveikslėliais ir pan.;
- ✎ Mintyse įsivaizduoti, net suvaidinti nagrinėjamą temą;
- ✎ Norint išmokti svarbiausią informaciją užsirašyti kortelėse ir priklijuoti, padėti gerai matomose vietose (ant stalo, veidrodžio, šalia telefono ir pan.) ir kartas nuo karto jas perskaityti;
- ✎ Žiūrėti į žmogų (mokytoją), kuris aiškina, kalbasi su jumis: tai padės susikaupti;

- ✎ Stenktis dirbti tyloje (galima net užsidėti ausines). Nors kai kuriems šio tipo žmonėms patinka ramus muzikinis fonas;
- ✎ Jei ką nors „praklausėte“ iš mokytojos aiškinimo, paprašyti pakartoti;
- ✎ Kartojantis uždengti mokomąją medžiagą (pvz.: žodžius, datas) ir stengtis parašyti nežiūrint į tekstą, tada pasitikslinti;
- ✎ Prieš skaitant tekstą peržvelgti iliustracijas;
- ✎ Klasėje geriau sėdėti priekyje, bet ne prie lango (tai gali blaškyti);
- ✎ Mokantis stebėti filmus, naudotis internetu (ten, kur yra vaizdinė medžiaga);
- ✎ Jei žodinis aiškinimas yra nesuprantamas, paprašyti raštišką instrukciją (pvz.: kad mokytoja užrašytų lentoje; pasakytų, kur galima apie tai pasiskaityti ir pan.);
- ✎ Būtinai stebėti, kas rašoma lentoje, nusirašyti tai, net jei neliepiama;
- ✎ Mokantis stengtis susikurti vaizdus, įsivaizduoti (pvz.: pamatyti žodžio, kurį reikia išmokti, reikšmę);
- ✎ Susikurti simbolius ar paveikslėlius, kurie padėtų prisiminti;
- ✎ Dauguma vizualų mėgsta mokytis vieni, tad mokykitės vienuoje;
- ✎ Mokydamiesi darykite užrašus, pasibraukite, pasižymėkite ir t. t.

MOKYTOJAMS (kaip mokyti)

- ✎ Pateikti kiek galima daugiau ir įvairesnės vaizdinės medžiagos;
- ✎ Pasistengti, kad demonstruojama mokomoji medžiaga būtų kokybiškai parengta, sisteminga, nuosekli;
- ✎ Aiškinimą iliustruoti vaizdingais pavyzdžiais (kad vaizduotėje būtų galima pamatyti vaizdą);
- ✎ Naudoti multimediją ir kitas IT;
- ✎ Naudoti diagramas, grafikus (juos analizuoti ir braižyti), fotografijas, iliustracijas, standus ir kitas vaizdines priemones;
- ✎ Leisti patiems mokiniams kurti plakatus, spalvinti, daryti koliažus, rašyti (esė, laiški, rašiniai, tekstų analizė), skaityti iliustruotas knygas, žurnalus, laikraščius ir kt., spręsti kryžiažodžius, daryti dėliones, žemėlapius ir pan.;

MOKYTOJAMS (kaip mokyti)

- ✎ Rengti pristatymus;
- ✎ Rengti filmo peržiūras ir juos kurti;
- ✎ Dirbti su kontūriniais žemėlapiais,
- ✎ Rengti mokomasias korteles,
- ✎ Rengti ir naudoti įvairias pateiktis;
- ✎ **Geriausi atsiskaitomieji darbai:** esė (rašiniai, diktantai), žemėlapiai, lentelės. Sunkiausiai sekasi klausymo užduotys.

Tinkamos profesijos: meno kryptys (vaizduojamieji menai, architektūra, dizainas), strateginio planavimo kryptys, navigacija, inžinerija, žurnalistika, pedagogika, teisė.

Audialinis informacijos priėmimo ir tvarkymo būdas ir jį atitinkantis mokymosi stilius

Mokymasis klausantis (angl. *learn through listening...*)

Audialais vadinami tie žmonės, kurie teikia pirmenybę garsinei informacijai.

Jie turi gerą girdimąją atmintį ir gali atkurti situacijas, mintyse „klausydamiesi“ dialogų. Iš garsų, muzikos, diskusijų, žodinių pranešimų jie gauna daugiau informacijos negu kiti. Informacijos suvokimui jiems svarbus yra ne tik tekstas, bet ir kalbėjimo tonas, greitis, intonacija, balso tembras ir kiti niuansai.

Žiūrėdami filmą, audialai daugiau dėmesio kreipia į garso takelį, jų galvoje dažnai skamba kokia nors melodija, jie mėgsta ką nors niūniuoti. *Jiems patinka diskusijos, paskaitos, pasisakymai, garso įrašai bei įvairūs žaidimai žodžiais.* Jie mėgsta garsiai skaityti ir klausytis garsiai skaitomų istorijų. *Audialai naudoja audialinę ortografijos strategiją, kuomet tariant žodžius įsimenamos garsų dalys.* Jiems klausantis, žvilgsnis tampa tarsi nematantis, ausis atsukta į garso šaltinį.

Mokydamiesi audialai garsiai skaito arba „kalbasi su savimi“, aiškiai atskiria ir moduliuoja garsus, kad pabrėžtų mintį. Jų rankų gestai - akomponuojantys: punktų skaičiavimas lenkiant pirštus, gilus įkvėpimas prieš pasakant pagrindinę mintį ir pan. *Jiems patinka, kai instrukcijos pateikiamos žodžiu, akcentuojant veiksmų atlikimo tvarką, pakartojant ir apibendrinant.* Jiems geriau mokytis įsirašant pamoką, o vėliau įrašą perklausant.

Audialinio informacijos priėmimo ir tvarkymo tipo žmonės vartoja „audialinius“ teiginius:

- ◆ „girdžiu, ką sakai“,
- ◆ „skamba puikiai“,
- ◆ „jau girdžiu pavojaus varpus“,
- ◆ „vienąsyk tai nuskambės per visą šalį“,

- ◆ „visi tik ir šneka apie tai“,
- ◆ „ta idėja zyzia mano galvoje“,
- ◆ „tai man nieko nesako“,
- ◆ „man nepatinka jo tonas“ ir pan.

Kokios audialų stiprybės?

- ◆ Geriausiai prisimena ir supranta tai, ką girdėjo ar ką sakė patys;
- ◆ Jei ko nors nesuprato, aiškinasi tai diskutuodami, kalbėdamiesi;
- ◆ Gerai įsidėmi žodines instrukcijas;
- ◆ Gerai prisimena vardus;
- ◆ Patinka garsiai skaityti, deklamuoti;
- ◆ Patinka stebėti ir rengti „garsinius“ pristatymus (ką nors pasakoti, naudoti muziką);
- ◆ Patinka diskusijos, darbas grupėse;
- ◆ Turi gerą klausą, jaučia ritmą;
- ◆ Yra jautresni garsams, juos geriau skiria;
- ◆ Garsai (muzika) sukelia emocijas;
- ◆ Mėgsta muziką, dainavimą. Dažniausiai gerai dainuoja, groja koku nors instrumentu;
- ◆ Dažniausiai gerai sekasi užsienio kalbos.

Kokios audialų silpnosios pusės?

- ◆ Jiems sunku tyliai dirbti ilgesnį laiką, todėl klasėje gali būti „plepiai“ (trukdyti kitiems);
- ◆ Juos išblaško įkyrūs pašaliniai garsai, tačiau gali erzinti ir visiška tyla;
- ◆ Jiems gali kilti sunkumų rašant sunkesnės rašybos žodžius, t.y. tuos, kurie vienaip tariami, kitaip rašomi;
- ◆ Sunkiai supranta žemėlapius ir diagramas;
- ◆ Lėtai skaito.

Kaip mokytis ir mokytis? Jei *dominuoja audialinis informacijos priėmimo būdas*, geriausia mokytis:

**AUDIALAMS
TINKAMI**

- 👉 Žodiniai pranešimai;
- 👉 Pristatymai;

MOKYMOŠI/ DARBO BŪDAI

- ✎ Draugų (klasės, grupės) mokymas;
- ✎ Diskusijos;
- ✎ Įrašų (tiek mokomųjų, tiek muzikinių) klausymasis;
- ✎ Vaizdo įrašų, filmuotos medžiagos peržiūra;
- ✎ Dainavimas;
- ✎ Vaidinimai (ypač su muzika);
- ✎ Žodžių žaidimai;
- ✎ Turnyrai (sakant žodžius);
- ✎ Pasakojimas ir pan.

MOKINIAMS (kaip mokyti)

- ✎ Skaitant garsiai ar pašnibždomis;
- ✎ Nuolat klausantis įrašyto, skaitomo teksto arba į diską įsirašytą svarbią medžiagą, kurią reikėjo išmokti, perklausyti prieš atsiskaitymą;
- ✎ Kam nors pasakojant, aiškinant apie tai, ką norima įsiminti, tekstą, kuri reikia išmokti;
- ✎ Garsiai keletą kartų kartoti informaciją, kurią norima išmokti, kartoti ritmiškai;
- ✎ Pabandyti „sukurti“ pokalbį tarp skaitovo ir teksto;
- ✎ Kai tik įmanoma, skaityti garsiai;
- ✎ Labai gerai mokyti klausantis muzikos bei radijo programų apie tai, ko mokomasi;
- ✎ Geriau mokyti dviese, kad galima būtų kalbėtis apie tai, ko mokomasi (taip informacija geriau išgirstama ir įsidėmima, suvokiama);
- ✎ Paprašyti, jei įmanoma, kad mokytoja užduotį leistų atlikti žodžiu;
- ✎ Skaitant, studijuojant vaizdinę medžiagą (nuotraukas, grafikus, žemėlapius) garsiai pasakyti svarbiausius dalykus;

MOKINIAMS (kaip mokyti)

- ✎ Medžiagą, kurią reikia išmokti (žodžius, apibrėžimus, formules), susirašyti kortelėse (geriausiai skirtingų spalvų) ir kartas nuo karto perskaityti garsiai;
- ✎ Ko nors mokantis, garsiai pasakyti tikslą, įvardinti, ką reikia išmokti: tai padės nukreipti mąstymą reikiama linkme; Prisiminti, kad dėstomą medžiagą užsirašyti gali pavykti nekokybiškai, nes audialams geriau klausytis, o ne rašyti, reikėtų palikite vietos po užrašais, kad vėliau galėtų patikslinti savo užrašus pagal draugų ar kitus užrašus;
- ✎ Testo metu pasistengti „išgirsti“ atsakymus;
- ✎ Dalyvauti klasės diskusijose, debatuose;
- ✎ Patiems sakyti kalbas, daryti pristatymus;
- ✎ Naudoti muzikinį foną kaip priemonę padedančią geriau prisiminti;
- ✎ Diktuoti savo idėjas kitiems vietoj to, kad užrašinėti jas patiems;
- ✎ Naudoti žodines analogijas, pasakojimus savo nuomonei išsakyti, pateikti.

MOKYTOJAM S (kaip mokyti)

- ✎ Teikiant užduotis, aiškinant reikėtų perfrazuoti, t.y keliais būdais pateikti tai, ką norima pasakyti;
- ✎ Kalbant atkreipti dėmesį į balso toną, kalbėjimo greitį, išnaudoti šias priemones, kai norima pabrėžti, atkreipti mokinių dėmesį;
- ✎ Pamokos metu įsitikinti, ar audialinio informacijos priėmimo ir tvarkymo tipo mokiniai gerai girdi mokytoją (pvz.: ar netrukdo garsai gatvėje ir pan.);

- ✎ Leisti mokiniams klausinėti;
- ✎ Žodžius, dėl kurių tarimo galima kita interpretacija, užrašyti lentoje;
- ✎ Naudojant IT, atkreipti dėmesį į garsus (pvz.: demonstruojant skaidres parinkti tinkamą muzikinį foną ir pan.);
- ✎ Mokant datų, vardų ir kt., leisti rimuoti, repuoti ir pan.;
- ✎ **Geriausias atsiskaitymo darbas** – atsakinėti į klausimus išklausius paskaitos, įrašo, o sunkiausias darbas – skaitomo teksto suvokimo užduotys.

Tinkamos profesijos: žurnalistas, poetas, mokytojas, teisininkas, politikas.

Kinestezinis informacijos priėmimo ir tvarkymo būdas ir jį atitinkantis mokymosi stilius

Mokymasis judant, darant. liečiant (angl. *learn through moving, doing, touching...*)

Kinestetikai pasaulį pažįsta lytėdami ir dalyvaudami.

Jie lengvai prisimena įvykius bei gali įvardyti su jais susijusius jausmus ir pojūčius. Jiems patinka fizinė veikla, modeliavimas, žaidimai lauke, ekskursijos, mokymasis veikiant (projekto metodus).

Kinestetikai įsimena žodžius juos perrašydami ar bent judindami ranką taip, tarsi rašytų. Kalbėdami jie dažnai tarsi imituoja tai, apie ką pasakoja. Geriausios idėjos jiems kyla judant (bėgiojant, dirbant sode ir pan.). Laisvalaikį jie leidžia aktyviai, nepatinka sėdėti namuose. Kalbėdamiesi su kitu žmogumi mėgsta liesti jo ranką ar petį, prieiti arti.

Kadangi kinestetikai fiziškai labai aktyvūs, jiems mokantis būtinos reguliarios pertraukėlės. Tokiems žmonėms patinka, kai užduotys pateikiamos emocionaliai, demonstruojant realius objektus, naudojant daug gestų ir mimikos elementų.

Kinestezinio informacijos priėmimo ir tvarkymo tipo žmonės vartoja tokius teiginius:

- ◆ „jaučiu, viskas bus gerai“,
- ◆ „ar jau galima to imtis?“,
- ◆ „esu sukrestas to, ką patyriau“,
- ◆ „aš jau pakeičiau savo poziciją“,

- ◆ „pamečiau mintį“,
- ◆ „tai buvo gilus išgyvenimas“,
- ◆ „ši mintis pati svariausia“,
- ◆ „netrukus žengsime platų žingsnį“ ir pan.

Kokios kinestetikų stiprybės?

- ◆ Gerai prisimena, ką darė, ką čiupinėjo, kokie pojūčiai buvo;
- ◆ Prisimena, kaip ką nors padaryti, jei kartą tai jau darė;
- ◆ Turi gerą kūno, akies – rankos koordinaciją;
- ◆ Patinka vaidinti situacijas;
- ◆ Mokantis patinka praktinės užduotys;
- ◆ Patinka ką nors kurti, daryti pagal mokomąją medžiagą;
- ◆ Mėgsta trumpai užsirašinėti (kad turėtų, ką veikti), bet nemėgsta tais užrašais naudotis;
- ◆ Patinka naudotis kompiuteriu;
- ◆ Fiziškai (gestais, mimika, kitais judesiais) išreiškia susidomėjimą, susižavėjimą;
- ◆ Patinka rankdarbiai;
- ◆ Yra jautrūs aplinkai: jaučia įvairias tekstūras, kitas paviršių savybes;

- ◆ Nebijo „susitepti rankų“ atlikdami įvairius darbus;
- ◆ Mėgsta ką nors kolekcionuoti;
- ◆ Dažnai yra geri sportininkai, šokėjai, aktoriai.

Kokios kinestetikų silpnosios pusės?

- ◆ Sunku ilgesnį laiką nusėdėti vienoje vietoje (kyla įtampa, jaučiasi nepatogiai);
- ◆ Klausydami turi ką nors veikti rankomis (maigyti, žaisti ir pan.);
- ◆ Mokydamiesi mėgsta užkandžiauti;
- ◆ Gali turėti dėmesingumo problemų;
- ◆ Jų raštas dažnai yra negražus;
- ◆ Daro rašybos klaidų.

Kaip mokyti ir mokytis? Jei dominuoja *kinestezinis informacijos priėmimo ir apdorojimo būdas*, rekomenduojama:

KINESTETIKAMS TINKAMI MOKYMOSI/ DARBO BŪDAI	<ul style="list-style-type: none"> ✎ Greitos apklausos; ✎ Pristatymai; ✎ Judrieji žaidimai; ✎ Šokis; ✎ Apčiuopiamų pavyzdžių pateikimas; ✎ Judėjimas (siūbavimas) skaitant ir pan.; ✎ Inscenizacijos; ✎ Interviu;
--	---

KINESTETIKAMS TINKAMI MOKYMOSI/ DARBO BŪDAI	<ul style="list-style-type: none"> ✎ Pantomima; ✎ Šarados; ✎ Skaitymas vaidmenimis; ✎ Užsiėmimai lauke (lauko tyrimai); ✎ Ekskursijos; ✎ Projektai; ✎ Laboratoriniai darbai; ✎ Veikimo principo demonstravimas; ✎ Modeliavimas; ✎ Iškarpų rengimas; ✎ Spalvinimas; ✎ Rankdarbiai; ✎ Darbas prie lentos; ✎ Plakatų, stendų rengimas; ✎ Dėlionės; ✎ Koliažai; ✎ Darbas pratybose; ✎ Darbas kompiuteriu ir pan.
--	--

MOKINIAMS (kaip mokytis)	<ul style="list-style-type: none"> ✎ Mokantis vaikščioti ar kitaip ritmingai judėti (pavyzdžiui, kartojant taisyklę ritmingai spragsėti pirštais ar mušti koja); ✎ Nuolat keisti ar bent pertvarkyti savo mokymosi vietą; ✎ Skaitant mokymosi medžiagą rekomenduojama keisti kūno padėtį (skaityti atsistojus, atsigulus, atsisėdus, stovint ant vienos kojos ir pan.); ✎ Emocionaliai reaguoti į skaitomą tekstą (šypsotis, linksėti, raukytis, piešti
-------------------------------------	---

- šypsenėles, šauktukus ir kt. ženklus);
- ✎ Svarbius dalykus patariama užrašyti mažuose lapeliuose ir priklijuoti juos gerai matomose, bet gal netikėtose vietose (pavyzdžiui, šaldytuvo viduje, draugui ant nugaros ir pan.);
- ✎ Tekstuose žymėtis tai, kas yra svarbu,
- ✎ Užrašinėti tai, apie ką pagalvota skaitant, mokantis;
- ✎ Knygą laikyti rankoje, o ne pasidėti ant stalo;
- ✎ Svarbu visą laiką būti užimtiems;
- ✎ Jei reikia skaityti pasakojamą tekstą (paragrafą, apsakymą), taikyti metodą „nuo visumos prie dalies“: iš pradžių viską peržvelgti (ilustracijas, dalių pavadinimus ir kt.), tada perskaityti pirmą ir paskutinį paragrafą ir pabandyti įsijausti į tekstą. Trumpą tekstą galima pabandyti skaityti nuo kito galo;
- ✎ Jaučiant, kad nebus galima nustygti vietoje (suku ramiai sėdėti), reikia pasistengti judėti netrukdant kitiems: daryti pirštų pratimus, sėdint judinti kojas ar pėdas, rankose čiupinėti kokį nedidelį daiktą ir pan.;

MOKINIAMS (kaip mokytis)

- ✎ Mokantis namuose nesėdėti prie stalo: atsigulti, patogiai įsitaisyti fotelyje, sėdėti ant žemės ir pan.;
- ✎ Galima pamėginti panaudoti muzikinį foną (geriau ramesnį, klasikinės muzikos);
- ✎ Savo rašomąjį stalą uždengti mėgiamos spalvos popieriumi, taip pat galima dekoruoti ir kitus aplinkos elementus. Tai padės susikaupti;
- ✎ Medžiagą, kurią reikia išmokti, pamėginti skaityti per kokios nors spalvos plėvelę (permatomą popierių). Pamėginti keletą spalvų, kol bus surasta tinkamiausia;
- ✎ Mokantis daryti pertraukas (pvz. 15-25 minutės darbo ir 3-5 minutės pertrauka), užkandžiauti (pvz. kramtyti gumą ar pan.); Kai norima, ką nors įsiminti (žodžius, datas, vardus), užsimerkti ir pirštu ore (ar ant bet kokio paviršiaus) užrašyti;
- ✎ Mintyse stengtis pamatyti ir išgirsti tai, kas rašoma;
- ✎ Kai norima prisiminti informaciją, užsimerkti ir mintyse pamatyti ir išgirsti tai, ko buvo mokomasi;
- ✎ Mokyti per žaidimą;
- ✎ Svarbiausias mintis užsirašyti savais žodžiais;
- ✎ Atsakinėti stovint.

MOKYTOJAM S (kaip mokyti)

- ✎ Leisti kineztezinio informacijos priėmimo ir tvarkymo tipo mokiniams padaryti pertraukėlę ir pajudėti;
- ✎ Paskatinti mokinius tai, ką jie klauso, užsirašyti savo ranka, o tai, kas duodama padalomojoje medžiagoje, persirašyti;
- ✎ Mokantis naujos medžiagos, leisti (ar net liepti) jiems atsistoti, vaikštinėti;
- ✎ Naudoti IT;
- ✎ Teikti gyvus, tikrus, mokiniams aktualius pavyzdžius;
- ✎ Numatyti daugiau praktinės veiklos, t.y. veiklos, kur galima liesti, patirti, judėti;
- ✎ **Geriausias atsiskaitymo darbas** – testas su pasirenkamais atsakymais, o sunkiausias darbas – ilgo rašinio rašymas.

Tinkamos profesijos: fiziniai, rankų darbai, sportas, šokiai, drama.

PABANDYK NUSISTATYTI SAVO MOKYMOSI STILIŲ

Praktinis „žaidimas“: KOKS YRA TAVO MOKYMOSI STILIUS?

Iš trijų pateiktų variantų pasirinkti ir apibraukti labiausiai tinkantį. Suskaičiavus apibrauktus variantus kiekvieno stulpelio apačioje parašyti galutinį variantą. Dažniausiai rezultatas atspindi jums labiausiai tinkamą mokymosi būdą.

1. Susikaupimas	Ar aplinkinė netvarka blaško jūsų dėmesį? Ar jus pastebite aplink save tai, ko paprastai kiti nepastebi?	Ar jus blaško garsai ir triukšmas?	Ar jus blaško aplinkinis judėjimas? Ar jūs nutraukiate pokalbį vien tam, kad galėtumėte susikaupti?
2. Vaizdai	Ar savo vaizduotėje matote aiškius, detalius vaizdus?	Ar jūs mąstote garsais?	Ar jūsų vaizduose yra judėjimo?
3. Kalbėjimas	Ar jus erzina jeigu tenka ilgai klausytis? Ar kalbėdami dažnai naudojate žodžius: žiūrėti, įsivaizduoti?	Ar mėgstate klausytis? O gal nekantraujate kalbėti pati/pats? Ar dažnai naudojate žodžius: klausyti, galvoti?	Ar mėgstate kalbėti vaikščiodamas, judėdamas?
4. Bendravimas	Ar labiau mėgstate tiesioginį asmeninį bendravimą?	Ar labiau mėgstate svarbius reikalus aptarti telefonu?	Ar labiau mėgstate kalbėti vaikščiodamas, judėdamas?
5. Susitikimas su jau matytais žmonėmis	Ar pamirštate vardus, bet atsimenate, kur buvote žmogų sutikęs?	Ar atsimenate žmonių vardus? Ar atsimenate apie ką kalbėjotės?	Ar atsimenate, ką kartu veikėte?
6. Poilsis	Ar mėgstate žiūrėti televizorių, eiti į teatrą ar kiną?	Ar mėgstate klausytis radijo, muzikos, skaityti, kalbėtis su draugais?	Ar užsiimate sportu, mezgate, konstruojate?
7. Skaitymas	Ar patinka aprašymai? Ar stengiatės įsivaizduoti žodį? Ar įsivaizduojate, kaip jis atrodytų popieriuje?	Ar patinka dialogai? Ar „girdite“ veikėjų pokalbius?	Ar patinka veiksmo istorijos? O gal visai nemėgstate skaityti savo malonumui?
8. Rašymas	Ar stengiatės mintyse įsivaizduoti žodį? Ar įsivaizduojate, kaip jis atrodytų popieriuje?	Ar „girdite“ rašomą žodį? Ar ištariate jį garsiai?	Ar užsirašote tam, kad pamatytumėte, kaip jis atrodo?
9. Naujos užduotys	Ar jūs pirmiau atidžiai perskaitote	Ar mėgstate pasitarti su kuo nors kitu? Ar	Ar nekreipiate dėmesio į nurodymus

	nurodymus/piešinius/ilium stracijas? Ar jums reikalingos diagramos, lentelės?	kartais garsiai kalbate atlikdami užduotį?	ir pats sprendžiate, kaip atlikti užduotį?
10. Kalbos suvokimas	Ar sekate veido išraišką?	Ar klausotės balso intonacijų?	Ar sekate kūno judesius?
11. Kitų mokymas	Ar mėgstate rodyti užduotį?	Ar mėgstate aiškinti, užrašyti nurodymus?	Ar mėgstate parodyti kaip atlikti darbą?
Viso:	Regimasis (vizualinis)	Garsinis (audialinis)	Kinestetinis (kinestezinis)

KITAS VARIANTAS

KOKS MANO MOKYMOŠI ŠTILIUS?

Ši anketa padės nustatyti, koku būdu jums geriausiai sekasi mokytis. Gauta informacija jums padės pasiekti, kad laikas, praleistas mokykloje, taptų maloniu ir sėkmingu.

Ką turite daryti?

- Anketoje nėra teisingų ar klaidingų atsakymų bei paslėptų netikėtumų.
- Anketą pildykite tiek laiko, kiek prireiks.
- Greičiausiai tai truks 10-30 minučių, tačiau nieko tokio, jei pildysite ilgiau.
- Svarbiausia - tikslūs rezultatai.
- Tam, kad rezultatai būtų geriausi, atsakykite į visus klausimus.
- Visi atsakymai yra „taip“ arba „ne“.
- Kiekvienam klausimui pasirenkate tik vieną atsakymą.
- Jei norite atsakyti „kartais“ pagalvokite ir apsispręskite ar dažniau pritartumėte teiginiui ar nepritartumėte ir pažymėkite „taip“ arba „ne“.
- Norėdami geriausių rezultatų į klausimus turime atsakyti sąžiningai.
- Anketa priklauso jums; atsakymų galite niekam nerodyti.
- Anketą pildykite pats. Esant reikalui, ją jums gali perskaityti ar perrašyti kitas asmuo.
- Jei įstrigote atsakydami – klauskite.
- Sėkmės!

	Klausimas	Taip	Ne
1	Apibūdindami draugui vakarėlį ar savo atostogas, pasakojate apie skambėjusią muziką, garsus, patirtą triukšmą		
2	Ar kalbėdami gestikuliuojate rankomis		
3	Norėdami sužinoti žinias ar sporto naujienas renkatės radiją ir televiziją, bet ne laikraštį		
4	Kai naudojotės kompiuteriu, ar jums naudingi įvairūs paveikslėliai, piktogramos, spalviniai žymėjimai, pabraukimai		
5	Pasižymėdami informaciją dažniau piešiate grafikus, paveikslėlius, bet nerašote teksto		
6	Žaisdami kryžiuokus ir nulius įsivaizduojate „o“ ir „x“ ir kituose langeliuose		
7	Ar patinka ardyti įvairius mechanizmus, tarkime dviratį, variklį		

8	Bandydami teisingai parašyti žodį, jį kelis kartus pasirašote popieriaus lape ir žiūrite, kuris variantas atrodo teisingas		
9	Kai mokotės ką nors nauja, jums patinka klausyti instrukcijų, pokalbių, dėstymo		
10	Ar patinka ką nors gaminti (maistą, kalėdinius papuošimus . .)		
11	Kai naudojate kompiuteriu, ar jums naudingi įvairūs garsiniai signalai, pranešantys apie atliktą komandą, klaidą ar darbo pabaigą		
12	Kai ką nors kartojate, mokotės, naudojate diagramas, pavaikslėlius		
13	Ar greitai ir efektyviai nusirašote informaciją		
14	Jei kas nors jums sakoma (pvz. vardas), ar atsimenate kas buvo pasakyta patys balsu nepakartoję		
15	Laisvalaikiu mėgstate užsiimti fizine veikla, pvz., sportuoti, eiti pasivaikščioti, dirbti sode		
16	Turėdami laisvo laiko mėgstate klausytis muzikos		
17	Atėję į parduotuvę mėgstate vienas ramiai apžiūrinėti prekes		
18	Jums lengviau atsiminti žmonių vardus, bet ne veidus		
19	Jei reikia pasakyti žodį paraidžiui, jį pirmiausia turite užsirašyti		
20	Jums patinka dirbant judėti		
21	Ar norėdami išmokti užsienio kalbos žodžius, sakote juos garsiai		
22	Apibūdindami draugui vakarėlį ar savo atostogas, pasakojate apie tai kaip atrodė žmonės, kuo jie buvo apsirengę, kokios buvo spalvos		
23	Pradėję naują užduotį, mėgstate iš karto ją visą atlikti		
24	Lengviau išmokstate ką nors daryti pamatę, kaip kitas tai daro		
25	Je mokotės, pakartojus garsiai lengviau išmokti		
26	Jums patinka rodyti žmonėms, kaip ką nors padaryti, bet ne rašyti		
27	Ar jums patinka vaidmenų modeliavimas, situacijos suvaidinimas		
28	Informacijos ieškote eidami pas ką nors paklausti, pasitikrinti, bet nesėdite bibliotekoje		
29	Atėję į parduotuvę, mėgstate pasikalbėti apie prekes, pasiklausyti kitų komentarų		
30	Ar lengva orientuotis pagal žemėlapi		
31	Manote, kad prekė labiausiai patiks, jei ją paimsite ir apžiūrėsite		
32	Skaitydami pasakojimą, straipsnį žurnale mintyse įsivaizduojate aprašomą sceną		
33	Atlikdami užduotis niūniuojate, kalbatės su savimi		
34	Prieš nusprendami, ar skaityti, peržiūrite žurnalo paveikslėlius		
35	Planuodami naują kelionę, mėgstate kitų klausinėti apie tai, kur važiuoti		

Rezultatai

Pažymėkite tik tuos klausimų numerius, kur atsakėte „taip“:

4		1		2	
6		3		5	
8		9		7	
12		11		10	
13		14		15	
17		16		19	
22		18		20	

24		21		23	
26		25		27	
30		29		28	
32		33		31	
34		35		36	
REGIMASIS (vizualinis)		GIRDIMASIS (audialinis)		KINESTETINIS (kinestezinis)	

Dažniausiai rezultatas atspindi jums labiausiai tinkamą mokymosi būdą.

Literatūra:

1. Projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams” metodinės rekomendacijos (2008). Vilnius. [žiūrėta 2011-04-12] Prieiga per internetą: <<http://galimybės.pedagogika.lt/uploads/Metodines%20rekomendacijos.pdf>>
2. Bižys, Linkaitytė, Valiuškevičiūtė (1996), cit. Šaltinis: Suaugusiųjų mokymo(si) pagrindai bibliotekų darbuotojams. Metodinė medžiaga. Skaitiniai. (2009). Parengė: Lukošūnienė, V., Vargalytė, R., Libikas, M. Vilnius. P. 38
3. Creative Learning centre. Learning Style Analysis [žiūrėta 2011-05-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.creativelearningcentre.com/Products/Learning-Style-Analysis/Benefits-Of.html>>.
4. Creative Learning centre. Learning Style Analysis, Pyramid Model [žiūrėta 2011-06-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.creativelearningcentre.com/Products/Learning-Style-Analysis/Pyramid-Model.html>>
5. Felder, R. M., Soloman, B. A. *Learning styles and strategies*. [žiūrėta 2011-05-03]. Prieiga per internetą: <<http://www-vis.lbl.gov/~romano/Ed198-SEM/LearningStyles.pdf>>
6. LdPride. (n.d.). *What are learning styles?* Retrieved October 17, 2008 [žiūrėta 2011-05-16]. Prieiga per internetą: <http://en.wikipedia.org/wiki/Learning_styles#cite_ref-LdPride_0-0>;
7. Smith, St. Be Your Best! Readymade Tools for Personal development. London:
8. *Multiple Intelligences Explained*. [žiūrėta 2011-04-27]. Prieiga per internetą: <<http://www.ldpride.net/learningstyles.MI.htm#is%20Multiple%20Intelligence>>.
9. *Learning Style & Multiple Intelligence*. [žiūrėta 2011-05-02]. Prieiga per internetą: <<http://www.ldpride.net/learningstyles.MI.htm>>;
10. *Pradinių klasių mokinių mokymosi ypatumai*. [žiūrėta 2011-07-10]. Prieiga per internetą: www.pprc.lt/aukm/failai/AUKM_Ypatumai.pdf

Straipsnį parengė: Rasa Pocevičienė